СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 159. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 15-го серпня 1945. No. 159. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, August 15, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЯПОНІЯ ЗДАЛАСЯ—

СПОВІЩАЄ РАДІО З ТОКІО.

Японський уряд приняв формулу здачі, подиктовану Аліянтами і переслану американським секретарем стейту Джеймсом Ф. Бирнсом до Японії через швайцарського представника у Вашингтоні в суботу 11. серпня. Щойно після 63 годин і 49 мінутах вичікування японська пресова агенція Домей з Токіо проголосила по радіо вівторок 14. серпня, в год. 1.49 ранку — на підставі числення часу в Ню Йорку, а американська Федеральна Комісія Комунікації у Вашингтоні переловила таку вістку: „Довідуємося, що цісарське послання з приняттям Потсдамської Заяви буде негайно проголошене".

Агенція Домей це урядова агенція японського уряду. Після 38 мінут появилася друга вістка агенції Домей з повідомленням, що заяву здачі вислав японський уряд через швайцарського посла для передачі Аліянтам.

На підставі дотеперішніх плянів президент Злучених Держав має проголосити урядово День Перемоги над Японією щойно після того, як наспіють вісти про підписання документу здачі. Для пересилки урядових вістей через невтральних дипльоматів потрібно звичайно 12 годин часу.

Коли наспіють урядові вісти, це буде значити, що війна з Японією скінчилася після 3 літ, 8 місяців і 1 тижня по нападі на Перл Гарбор 7. грудня 1941. р.

Злучені Держави приговили корабель Мизури, на якім японські представники мали підписати документ здачі. Генерал Доглас МекАртур призначений ввійти до Японії іменем Америки на чолі окупаційної армії. Він теж мав би давати інструкції японському цісареви Гірогіто, як переводити демобілізацію Японії та інші умови Аліянтів для правління краєм.

З Вашингтону заповідають, що президент Гері С. Труман проголосить окремою проклямацією урядовий День Перемоги. У міжчасі уряд буде тримати готовою цілу програму для трактування переможеної Японії. Догадуються, що програма буде така, яку уложено для Німеччини. Отже треба буде перевиховати цілу націю на демократичних засадах і щойно тоді зарядити народне голосування, щоб установити народний уряд в Японії.

ПРЕЗИДЕНТ СКЛИКАЄ КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ РЕКОНВЕРЗІЇ.

Зогляду на недалекий мир з Японією президент Труман звернув свою увагу на найважнішу мирну проблему Америки, тобто на реконверзію. Щоби звести докупи післявоєнні пляни й агенції, президент запросив на нараду секретаря праці Швеленбака, економічного референта для стабілізації Вилієма Дейвиса, предсідника Воєнної Ради Праці Джорджа Тейлора й Адміністратора Цін Честера Бавлса. Загально панує переконання, що пляни федеральних агенцій для реконверзії вже готові. Треба лише знаку після цього, як Японія скапітулює, щоб розпочати небувалу досі в історії Америки розбудову цивільної продукції.

СТРИМУЮТЬ ДРУК ПАЙКОВИХ КНИЖЕЧОК.

Бюро Адміністрації Цін стримало друк 187,000,000 нових пайкових книжечок на харчі, взуття й газоліну. Нові книжечки ч. 5, мали містити пайки на мясо, товщі молочні продукти, консервовані продукти в бляшанках і цукор. Газолінова книжечка мала обіймати купони „А". Обі книжечки мали бути роздані в грудни.

ЗДАЧА ЯПОНІЇ НЕ СПИНИТЬ СЛУЖБИ ВОЯКІВ.

Високі урядовці департаменту війни твердять, що здача Японії ще не значить, що американські вояки вернуться домів навіть, як вони мають написане, що їх служба кінчиться в 6 місяців по скінченню війни. Правники департаменту твердять, що закінчення війни треба розуміти так, що заключено мир. А від примирья до заключення миру ще далеко. Ні президент ні конгрес не проголосять миру, заки не згодяться на це воєнні провідники.

СТРИМУЮТЬ ПРАЦЮ НА НЕВИКІНЧЕНИХ КОРАБЛЯХ.

Всі американські воєнні кораблі, які тепер находяться в стані будови до половини, будуть або недокінчені або навіть і знищені зогляду на теперішнє положення, як це звіщають з департаменту маринарки. Вже попереднього тижня заповіли, що стримають будову нових 95 головних воєнних кораблів, а тепер ще дальше обтинають програму.

Де Ґол приїздить до Америки вже найближчого тижня

Голова Тимчасового Уряду у Франції, ген. Чарлз де Гол, прибуде до Вашингтону 22. серпня, як це сповіщає оповістка з Білого Дому. Він має перевести конференцію з президентом Труманом в справі економічних плянів і політичних аспірацій. Дехто звязує цю візиту як підготову до виборів у Франції, які мають відбутися в жовтню. Згідно з звичаями дипльоматичних засад, ген. де Гол буде урядовим гостем і тому першу ніч перестить у Білому Домі, а дальші ночи в домі, який для таких цілей утримує уряд у Вашингтоні напроти Білого Дому.

АСИСТЕНТ СЕКРЕТАРЯ СТЕЙТУ АЧЕСОН ВІДХОДИТЬ

Дін Ачесон, асистент секретаря стейту, вніс резигнацію із свого уряду. Ачесон був асистентом для втримування відносин із конгресом і для підготови конференцій від 1941. р. Він має 51 літ і був уже вдруге в федеральній службі. Перший раз він був підсекретарем скарбу в 1933. році.

ДОСЛІДЖУЮТЬ, ХТО ВИСЛАВ ФАЛЬШИВУ ВІСТКУ ПРО ЗДАЧУ ЯПОНІЇ

Перша фальшива вістка про здачу Японії облетіла світ на підставі іскрової новинки, переданої до пресової агенції Юнайтед Прес в год. 9:12 ввечір в неділю 12. серпня. Новинка прийшла з Вашингтону до бюра Юнайтед Прес в Ню Йорку. Предсідник агенції назначив $5,000 нагороди для того, хто викриє виновника. Кореспонденти мають свої числа, а новинка була передана правильним номером одного з кореспондентів. Цей кореспондент відпекався авторства, отже хтось видно знав його номер і надужив його для злої цілі.

Поважні розходження на нарадах „УНРРА"

На нарадах Ради Допомогової й Реґабілітаційної Адміністрації Обєднаних Держав, що від кількох днів відбуваються в Лондоні, виявилися поважні різниці між становищами різних держав щодо питання удержання осіб, що не хочуть вертатися до рідного краю. Югославія, Чехословаччина й Росія станули на становищі, щоби „УНРРА" не давала піддержки для тих осіб, що не хочуть вертатися до батьківщини, мимо заклику її уряду. Інші держави є за даванням допомоги, не оглядаючися на те. Польща пропонує, аби давати допомогу таким людям тільки по день 1. січня 1946. року.

Комітет для процедури „УНРРА"-и приняв постанову, аби до центрального комітету організації приняти Францію й Канаду. Тоді делегація Совєтського Союзу зажадала, аби в центральнім комітеті дати теж місце Українській і Білоруській Совєтській Республікам.

СІОНІСТИ СТАВЛЯТЬ ДОМАГАННЯ ДО АЛІЯНТІВ

Сіоністи предложили Аліянтам заклик за встановлення жидівської держави.

Заклик поданий на адресу „головних Аліянтів", та всіх Обєднаних Держав, подає програму на 5 точок, а саме на: 1) створення жидівської держави в Палестині; 2) уповноваження Жидівської Агенції перевести поселення в Палестині як можна найбільше жидів та розвинути природні багатства краю; 3) признання жидам міждержавної позички на поселення й економічний розвій Палестини; 4) признання жидам відшкодовання збоку Німеччини; 5) облекшення засобів для тих жидів, що хочуть перенестися до Палестини.

Жиди в Німеччині нарікають, що проголошена Аліянтами засада не робити різниці в Німеччині між німцями й жидами мститься на жидах, бо їх трактується тепер так, як націстів, а не як бездомних людей, якими вони справді є.

ДОВКОЛА АТОМІЧНОЇ БОМБИ

Кенеді Бел, епископ Чисестеру, у листі до лондонського „Таймсу" осуджує вживання атомічної бомби з морального становища. Єпископ Бел свого часу протестував з того самого становища проти бомбардування Аліянтами німецьких міст.

Японське радіо почало дивну пропаганду, намірену на поменшення наслідків атомічної бомби. Каже між іншим, що в Гірошімі видержали удар атомічної бомби всі протилетунські схоронища.

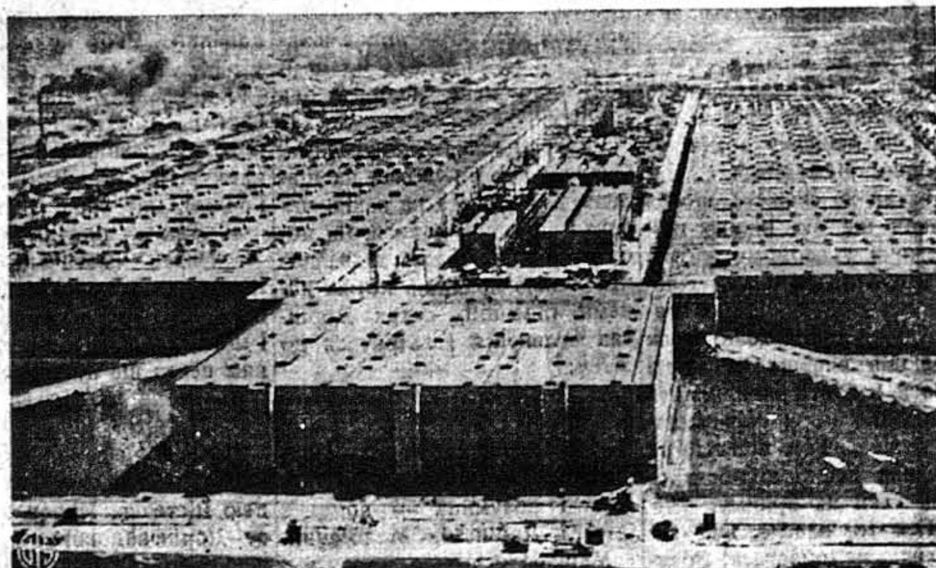
Канадійський міністер амуніції Гов заявив в Отаві, що одні Злучені Держави мають у своїй опіці секрети виробу атомічної бомби, хоча Канада й Британія мають наукове знання про цю бомбу.

Лондонський комуністичний орган „Дейлі Воркер" каже: „ми маємо досить довіря в єдність Британії, Америки й Совєтської Росії, аби вірити, що в справі вживання й контролі атомічної бомби можна досягнути спільного становища".

ҐЕНЕРАЛ АЙЗЕНГАВЕР У МОСКВІ

Ґенерал Айзенгавер перебуває тепер у Москві, куди його запросив совєтський уряд на спортову параду. Був він між іншим першим чужинцем, що стояв підчас перегляду союзної демонстрації на плятформі на верху гробу Леніна, при премієрі Сталіні.

У розмові з газетярами ґенерал Айзенгавер казав, що він є переконаний тепер, що совєтська Росія хоче жити в приязни зо Злученими Державами. Одначе він підчеркнув, що він волів американську систему, бо вона дає людині більше незалежности поступовання.

ТУТ ВИРОБЛЯЛИ ЗНАРЯДДЯ СМЕРТИ. Вид з повітря фабрик в Овк Ридж, Тенесі, де випродукувано атомічну бомбу. Ця фабрика знана під назвою Клинтон Енджиніринг Воркс. Вона побудована на 59,000 акрах землі. Впадає в очи недостача вікон у Будинках.

БОЇ НА СУШІ Й МОРЮ АЖ ДО ЗДАЧІ

Не дивлячися на те, що за заявою японського радія Японія приняла умовини здачі, подиктовані в Потсдамі, воєнні кроки проти Японії ведуться далі аж до хвилі, коли їх перервати прикаже президент Злучених Держав.

У понеділок літаки з літаковозів Третьої фльоти під адміралом Голзієм знищили або ушкодили 138 літаків підчас атак на японські летунські поля й важні мілітарні інсталяції в околиці Токія. Між ворожими ціллями, поціленими в тому рейді, була електронічна фабрика для виробу радарів.

Понад 600 американських літаків, що мають свої бази на сухоземі, теж робили рейди по Японії, розбиваючи ворожі корабельні й залізничі пристосілення на острові Кіюшу. Знищено в тих рейдах ворогові 43 кораблі. Сильно ушкоджено теж фабричний центр на південнім кінці острова Кіюшу та порт Мізакі.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЖЕНЕ ЗАХОПИТИ ЯК НАЙБІЛЬШЕ МАНЧУРІЇ.

Червона Армія вислала аж пять колюмн панцирних відділів в Манчурію, націлюючися на захоплення як найбільше території та головно міста Харбіна, що його японці уфортифікували надзвичайно сильно. За японським донесенням російські війська заняли вже низку сильно оборонних пунктів, між ними Лінков, що лежить 177 миль від Харбіна, а російські маринарі почали інвазію Карафута, південної частини Сахаліна, котрої південний ріг віддалений усего 30 миль від властивої Японії.

ВЕЛИКІ ПОСТУПИ КИТАЙЦІВ.

Китайські війська теж поробили поважні поступи проти японців здовж ріки Фенченгу, стараючися досягнути Нанчангу, що нині є великим японським центром, та ріки Кана. У провінції Чекіянгу деякі японські відділи перестали стріляти на китайців, як тільки проголошено, що Японія старається здатись Аліянтам.

КРАЙНЯ ПАРТІЯ ЯПОНСЬКИХ МІЛІТАРИСТІВ ПРОТИ ЗДАЧІ.

У той самий час, як японський цісар пробував найти догідні умовини для здачі Аліянтам, маршал князь Норімаза Нашімото, почесний президент Союзу Японських Резервістів та начальний духовник святині Ізе, видав заклик до резервістів японських збройних сил „знищити остаточно сильного ворога" та „довершити цілі святої війни". Замітно, що цей заклик передала офіційальна японська новинкарська агенція Домеї. Заклик мав дату суботи та не не подавав ніякої вістки про пропозицію здачі Японії.

Заклик князя Намішота дає основи до догаду, що серед японських фракцій є поважні різниці щодо питання здачі. Є ще там видно завзята партія, яка хоче воювати до кінця, не дивлячися на повну безвиглядність дальшого кровопроливу.

ҐЕНЕРАЛ КЛАРК ВЗИВАЄ АВСТРІЙЦІВ ВИКИНУТИ ОСТАНКИ НАЦІСТІВ.

Ґенерал Марк Кларк, представник Америки в аліянтській комісії для контролі Австрії, видав до австрійців заклик приєднатися до акції Аліянтів та викинути всіх слуг Гітлера. В цей спосіб, казав Кларк, народ Австрії покаже, що слуги Гітлера становили серед нього меншість.

ФРАНЦІЯ ЗАНЕПОКОЄНА АТОМІЧНОЮ БОМБОЮ.

Французькі газети пишуть, що французький народ занепокоєний тим, що Америка й Британія мають одиноку владу над атомічною бомбою.

Часопис „Фіґаро" питається Америку й Британію, як вони думають уживати цеї влади. Звертає тому „Фіґаро" увагу, що не треба буде довгого часу, поки вчені й інших великих держав прийдуть в посідання контролі субатомічної енергії. Поки це станеться, Америка буде мати над рештою світа владу, якій ніхто не може опертися.

„Фіґаро" пригадав слова президента Трумана, що Америка буде держати секрет в інтересі загального мира. Та „Фіґаро" видно сумнівається в ці слова, бо пише: „Треба ще пождати й подивитися, як Америка й її союзниця Британія будуть використовувати цей період, протягом котрого вони будуть тішитися подвійним привілеєм, а саме: і будуть пострахом для всіх, і не будуть боятися нікого. Цей період буде мати дальше йдучі наслідки для будучности світа, ніж щонебудь інше в минулому. Якщо владу змести з лиця землі якийнебудь народ за кілька годин малобся віддати на службу економічним амбіціям і бажанню панувати, то вигляди є справді безнадійні. Одначе з тої неймовірної події може вийти справжній мир у світі. Великою проблемою близької будучности буде, чи англьо-саксонський світ проявить мудрість і справедливість, відповіду до розмірів страшенної зброї, що стоїть йому до розпрядимости".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинока число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕСОВЕ НЕДБАЛЬСТВО

Несподівано скоре покінчення війни проти Японії розкрило найяскравіше кардинальне недбальство американського конґресу. Він щойно розїхався на літні ферії, наговоривши перед розїздом багато про те, як то він важко працював і як добре він собі заслужив на спочинок. І ось не минуло й місяця від розїзду, а вже показується, що конґрес, занедбав порушити найважніші справи даного часу.

Щож є найважнішою справою, яку конґрес повинен був полагодити перед розїздом, може легко догадатися кожний, хто дивиться на світ тверезими очима, а не ходить з головою в хмарах, вдивлений у зорі, котрі на його життя не мають найменшого впливу. Чейже не важко нікому з тверезим розумом доглянути, що найважнішим питанням для конґресу є ситуація в краю, яка вирине, як до краю вернуть 9 міліонів ветеранів війни та почнуть шукати праці. В той час девять інших міліонів робітників уже буде без праці при воєнній продукції, себто буде теж шукати праці при „мирній" продукції.

Певна річ, зо закінченням війни відпадуть заведені на час війни обмеження продукції деяких товарів, і ці фабрики почнуть працювати для мирних цілей на повну силу. Це певно дасть працю багатьом міліонам робітників, одначе ніхто не буде на стільки оптимістом, аби припустити, що вони дадуть заняття всім здоровим людям, що будуть шукати праці. Навіть якби дали роботу половині тих, що будуть шукати праці, то вже це було би добре. В такому „доброму" випадку всеще лишилобся без праці девять міліонів робітників.

На це загрозливе положення краю звертали увагу від якогось часу передбачуючі громадські діячі. Адміністрація під проводом покійного президента Рузвелта звертала конґресови увагу заздалегідь на потребу придумати щось для зарадження великому, а неминучому лихови. Президент Труман кілька разів теж висказувався про цю потребу. В конґресі вже й було появилося кілька проєктів. Та більшість наших законодавців на них не звертала ближчої уваги. Ці проекти не були зовсім радикальні, вони далеко не йшли, бо видно числилися з консервативними настроями більшости конґресу, але яким-таким зарятунком для відвернення масового безробіття вони всетаки послужити могли. Принаймні могли зробити початок законодатним заходам у тій справі.

Та конґрес розїхався на ферії. Можливо, конґресмени були переконані, що кінець війни ще далеко, що справу порушити ще буде час й по вакаціях, а можливо, що дехто з ворогів таких законів волів феріями вбити цілу справу. І тепер за словами сенатора Килґора, край найшовся в положенню літака, що не маючи сили летіти, паде вниз і ніщо його не може врятувати. Можливо, що конґрес зїдеться на нову сесію на початку вересня, та з цього великої користи ледво чи можна начас ждати, знаючи замотане поступовання конґресових нарад.

Знання, яке рішає про смерть або життя

Ґенерал - бригадир Дейвис Сарнов написав був ще 2. липня 1945, розвідку про атомічну бомбу, котру військова влада дозволила оприлюднити тепер, після скинення атомічної бомби на Японію (10. серпня 1945).

I.

Коли вже зближається кінцева перемога в цій другій світовій війні, ціле людство находиться на роздорожу Шляху Часу. З цього роздорожа одна доріжка веде до миру, друга до третьої світової війни — отже до життя або до смерти. А що станеться — це мусить вирішити самий чоловік.

Новости у царині знання підо впливом теперішньої війни, описувалися так швидко і так драматично, що пересічна публика, ба навіть і деякі провідники, ще не зрозуміли їх значіння для будучности нашої держави і цілого людства.

Наука за вказівками наїзників з одного боку, а за вказівками оборонців свободи з другого боку, розвинула подвійну силу, тобто силу поспіху і вибуху, до такої точки, де один лише крок може знищити цілі міста за одним махом. В наступній ґенерації третя війна стане такою винищуючою силою, що вона загрозить забеспеці нашого краю і самій цивілізації.

Перед кількома місяцями німецька ракетова бомба впала на Англію з такою швидкістю, що вона вибухла на місці призначення, заки люди почули, що вона летить у повітрю. Водночас аліянтські вояки скинули на німецькі промислові осередки такі могутні бомби, що лише одна з них вистарчила на зметення цілого міського бльоку.

Та ці знищення були лише заповіддю того, що щойно прийде. Упродовж найближчих десяти або двацяти літ ракетові бомби можуть перелітати із швидкістю тисячів, а не соток миль, на годину. Зовсім можливе, що ці бомби будуть наповнені новими вибуховими матеріялами, які будуть всилі змести з землі цілу метрополію.

Злучені Держави повинні стояти на сторожі.

Коли хтось має до розпорядку таку застрашаючу швидкість і таку переражаючу вибухову силу, може покінчити війну заки ще вона почалася. Держава не буде мати часу змобілізувати свої армії й фльоти, набрати рекрута і їх вивчити, потім — у свій час — запрягти наукові і промислові підприємства для оборони перед наїздом. Поправді такі застрашаючі є вигляди на виріб цеї нової зброї, що як би так якась напаслива нація була першою, що їх розвине, вона може й перша схотілаб її випробувати негайно. Бо колиб вона ждала, то це моглоб привести її саму до руїни. Вона може не малаб уже другої нагоди!

Тому Америка мусить стояти на своїй сторожі. Я думаю, що перша надія нашої цивілізації це світова орґанізація для осягнення і втримання тривалого миру. Одначе, поки така орґанізація покаже, що вона може бути доцільною, ми не сміємо ослабити наших змагань до осягнення як найбільш можливої забеспеки. Ми вже тепер мусимо звернутися до науки за **новими родами зброї** як для наступу так для оборони. Ми мусимо найти засоби для відкриття стрілен, які може випустити ворог з віддалі соток миль від наших берегів. З нашого боку ми мусимо мати наші власні подібні стрільна або проміні, які ми моглиб вмить випустити для вишукання і знищення цих нових форм літаючої смерти, заки вони ще долетять до свого місця призначення.

Америка мусить признати, що відповідна підготова в науці є найліпшою забеспекою, яку можемо передбачити в нашій будуччині. Наша національна забеспека є залежна від цього. Узброєння для національної оборони і участь у світовій орґанізації для втримання миру не виключають одно одного, подібно як тепер іде наукова підготова впарі з вишколом вояків.

Модерна війна це не лише армія проти армії, маринарка проти маринарки, повітряна фльота проти повітряної фльоти. За кожною із оцих зброй стоять учені одного краю, проти вчених ворога; ляборaторія проти ляборaторії; технічна продукція проти технічної продукції. Мозок і зручність учених можуть бути рішальними у висліді будучої війни.

Потреба молодих учених.

Загальний військовий вишкіл є незвичайно важним чинником в майбутній забеспеці Злучених Держав, але він самий не є ще ґарантією. Наукова підготова мусить іти впарі з військовою підготовою. Тепер не вистарчає приготовляти молодь до війни. Хто має талант для наукових дослідів і для науки та інжинірства, повинен в тому напрямі заправлятися. Може й важніше є, щоб хлопця вправляти в наукових винаходах ніж у фізичних рухах як вояка, моряка або летуна. Відвага й ініціятива молоді в наукових дослідах є так само важна, як відвага на полі бою.

Америка має великий резервуар наукових талантів і в тому лежить її найбільша надія. Колиб Америка залишила військові досліди і інжинірський розвиток, то це булоб просто самогубством для краю. Як у воєнному часі так і вчасі миру мусимо втримати досліди на велику скалю, щоб шукати наукової розвязки з різних точок. Не можна думати, що забагато є ляборaторій. Кожна з них дає нагоду для науковців випробувати себе і розвинути нові ідеї. Заохотою до винаходу буде взаємна конкуренція між ними.

Зогляду на ці факти, ґенерал Джордж С. Маршал здав звідомлення для Комітету Післявоєнної Політики в палаті репрезентантів, що він не знає іншого способу забеспеки, як загальний військовий вишкіл для втримання світового миру. Одначе у військовий вишкіл має входити промислова мобілізація і безупинні наукові досліди. Це є здорова рада великого вояка і патріотичного провідника, який розуміє значіння модерної війни.

Тому при роздумуванню над забеспекою краю не треба тратити часу. Прилюдна дискусія на ту тему причиниться до заінтересування загалу. Вже досі оприлюднено доволі багато звісток про нові винаходи, не розкриваючи самої військової тайни. Коли буде оприлюднена ціла правда, тоді щойно можна буде довести конечність наукової підготови. Та вже тепер треба сказати, що будуча війна це буде наукова війна. Тому навіть великі простори держави тепер вже не є забеспекою для неї, так як не є забеспекою ні море ні гори. Винаходи другої війни вказують на потребу нового підходу при обговорюванню забеспеки краю.

(Дальше буде).

Поведінка українців за німецької окупації

Преса, ворожо наставлена до змагань українців створити незалежну українську державу, представляє українців як ворогів людства, а приятеля націстів вчасі німецької окупації українських земель. Найзавзятіша аґітація в тому напрямі йде в большевицьких орґанах. Вони представляють українців як нелюдів, що мали на цілі вимордувати жидів в повнім порозумінню з німцями.

Ми вже згадували про книжку Стефана Сенде, під наголовком „Обітниця, яку Гітлер дотримав". Книжка видана у Стокгольмі на підставі оповідання жидівського втікача Адольфа Фолькмана, тепер перекладена на анґлійську мову і видана в Ню Йорку. У ній находимо такі місця, які кидають зовсім ясне світло на поведінку українців учасі німецької окупації і ось тут наведемо декілька характеристичних моментів.

Коли появилася проклямація Гітлера з датою 1. серпня 1941, в якій сказано було, що Галичину прилучується до Німеччини, то „українські націоналісти були в розпуці" — оповідає Фолькман. „Східня Галичина, замісць стати незалежною, була заінкорпорована до польського Ґенерал - ґубернаторства, як лише одна округа, отак як Варшава, Радом або Люблин. Шість міліонів українців підпали тепер під панування Німеччини, як і мешканці властивої Польщі... Учасі заінкорпорування Східної Галичини населення її виносило 3,800,000 українців, півтора міліона поляків і 700,000 жидів... Ненависть до поляків і до росіян у серцях українських селян почала перемінюватися в ненависть до німців".

Коли Фолькман попав раз у руки німецької поліції і його передали опісля під опіку української міліції, то українець, що доглядав вязня, старався виратувати його від смерти. Каже українець до Фолькмана: „Я зроблю для вас усе, що буде в моїй силі. Я рад би і другим помогти, але я не можу. Я наразив би себе на небеспеку, а я мушу зберігати себе для праці в користь нашої справи, значить для створення незалежної Української Держави. Я люблю свій край і я готовий зробити для нього такі діла, яких я не сповнив би для нікого іншого в світі. Ми маємо завзятих ворогів у поляках і росіянах. Німці перемогли поляків, а тепер вони воюють росіян. Вороги наших ворогів є нашими приятелями. Оцьтому я стою по стороні німців".

На іншім місці оповідає Фолькман, як то він утік з потягу, яким везено жидів до табору коло Руської Рави на місце страчення у Львові, а тоді йому заступив дорогу українець, член міліції. Коли жид заявив йому вітверто, щоб він його вбив, то українець замісць цього потрактував його папіросом, переховав у беспечному місці і віддав дальше під опіку українських селян. Селяни помогли йому втечи в інші околиці, кажучи, що роблять це тому, що вони „вірять в Бога", хоч знають, що їх теж жде кара смерти за поміч жидам.

У кількох місцях оповідає Фолькман про те, як його переховували українські священики, і то цілими тижнями, наражуючи себе на небеспеку смерти. У такий спосіб остаточно Фолькман вирятувався від нехибної смерти. Деякі сцени з цього оповідання є зворушливі і вказують на людяне наставлення українського населення до всіх, хто був у біді, чи небеспеці. А коли бували й випадки нелюдяности, то це хіба вказує на це, що всюди трапляютсья і злі люди, а найчастіше, що людина не все є настільки хитра, щоб уміла серед наглого нещастя і загрози придумати якийсь спосіб і себе вирятувати перед смертю і спасти ще другу людину, яка шукає від неї опіки чи помочи.

Як важко жити людям під ворожою окупацією, це добре вияснює судова розправа проти маршала Петена, що тепер відбувається в Парижі. Як у Франції, так і в Україні був цей самий наїзник і методи його були однакові. Чому не осуджувати французів і українців тою самою мірою?

Що це таке атом?

Для вияснення слова „атом" треба запуститися трошка в науку хемії й фізики. Треба наперед застановитися над словом „первень", щоб зрозуміти, слово „атом".

Всі предмети, які ми бачимо й не бачимо, отже дерево, вода, ґаз, повітря, складаються з кількох річовин, які получені зі собою хемічно. На приклад візьмемо воду. Вода складається з двох ґазів, але не в однаковій кількости. Один ґаз називається водень, другий кисень. Водень з грецька називається „гидроґен", а кисень називається „оксиґен". Ані водня, ані кисеня вже не можна розложити на інші складові річовини. Отже такі річовини є „первнями", значить такими, що з них складаються різні предмети. Первень має теж латинську назву „елемент". В хемічнім значінню є це річовина, з якої складається інше тіло. Знаних досі елементів в науці є 92.

Такий елемент, або первень, можна поділити, отак неначеб відлучити кусники, на такі маленькі частини, що їх навіть в уяві не можна собі представити. Такі малі частини первня називають „атомами". Отже ґазові первні можна поділити на атоми, а таксамо і ціпкі первні, як от золото, срібло або вуголь. Але голим оком не можна доглянути навіть атому золота чи іншого ціпкого тіла.

Атоми злучені разом дають, як згадано, річовину, звану елементом. Ця сила, що тримає атоми вкупі, така страшна, що досі не було як її зміркувати. Догадувалися, що як би так розділити атом, чи там розбити, то сила, яка звільниться з атома, пічне розбивати змісця інші атоми і тоді з такою швидкістю пічнуть ділитися атоми, що ціла земля просто щезне сперед очей, а з нею все, що існує на земли.

Після оприлюднення вістки, що Америка виробила бомбу з атомічною силою, науковий світ просто роззявив рота з подиву. Найбільше дивуються, як можна було „наховстати" атомічну силу так, щоб вона не знищила світу відразу. Кожен інтеліґентний чоловік боїться, що як атомічна сила дістанеться в руки якогось божевільного або злочинця, або коли станеться припадок, тоді щезне все, що живе на земли і прийде кінець нашій планеті.

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

58)

— Коли вже так, — сказав суддя, — посидіть в авті, поки ми перекусимо. Я напишу вам листа до свого приятеля, миль за пятнацять звідси, — назвав місцевість. — Він напевно найде для вас роботу. Я радо взяв би вас самий, та робітників маю вже. Відправажати котрого з них, а на його місце вас брати — не випадає. Щоб то я для вас найшов? Гм... — Трохи подумав, перебирав у голові можливости. — Ні, нема! Всеж заждіть, я верну з листом до приятеля.

Безхатний зостався в авті. Так за пів години вернувся зо своїми суддя. Передав заадресовану коверту, незапечатану. Безхатний подякував, швидко натягнув мішок з річами на спину. Суддя спитався на відхідне:

— О, трохи не забув! Гроші ви ще маєте?

— Маю ще трохи.

— Скільки саме?

— На два дні на харчі вистане у всякому разі.

— А все таки, скільки?

— Сімдесять пять центів — признався.

— Мало! — заперечив суддя. Виняв дві десятки й простягнув хлопцеви з словами: — „Беріть, колись віддасьте".

— Ні, дякую. Я не призвичаєний нічого брати, раз віддати не надіюся. По друге — й на роботу скорше встягну, коли біда тиснутиме.

— Не будьте дитиною, беріть! Я вам дам адресу, тож пришлете запрацювавши. Ви цікава людина і я радий вам помогти.

— Дякую за щирість, але я не люблю, щоб люди надо милосердилися. Не привик дивитисня на людську поміч! — мандрівник відмовився.

— Як, ви не скажете, що не приймали ще від нікого ніякої помочи у свойому житті?

— Чомуб ні, приймав. Тільки від тих людей, що помагати мені були зобоввязані. Миж чужі люди, вперше на житті бачимося. Віддати знов, якийсь довг під цю пору справа занадто важка... Тож вибачте за нехтовання вашої щирости, а грошей таки не прийму.

— Тим то, власне, ви мені ще більше подобаєтесь! Розумію вас і не буду силувати, раз ви такий завзятий — суддя вдоволено всміхався. — По правді сказати, ви мені подобалися з першої хвилі. Такі характери в люди вибиваються! Дуже жалую, що не можу на разі дати вам роботи. Ви не пропадете, я певний. А колиб нічого все таки не найшли, ось моя адреса — подав візитівку — та приїздіть чи приходіть до мене, хочаб перед жнивами.

Розпрощалися приятелями. Суддя з своїми поїхав на південь, а волоцюга на захід, числити залізничі пороги. Як постать волоцюги вже здавалася невеликою крапкою поміж ланами пшениці, суддя Дорінсад оглянувся і звернувся до дітей:

— Щож ви, діти, думаєте про цього „бома"?

— Добрий хлопець! — викрикнула мала Патриція.

— І розумний — докинув Едвард Дорінсайд Молодший.

Маріяна мовчала задумана. Батько спитав її:

— Чого ти так задумалася, дівчино?

— Не знаю сама, — відповіла дочка стрепенувшися. — Ви щось питали?

— Еґеж! Питав твоеї думки про цього хлопця.

— Цікавий тип, — відказала дівчина. — Запорошений, збідований... Якби привести його у людський вигляд, не різнивсяб нічим від наших, хоч чужинець. І якийсь такий, що його нужденний вигляд не викликує ні жалю ні відрази. Гордий, має свою гідність.

— Так — протягнув суддя. — Надто незвичайний тип. Жалую, що не взяв його до себе. Але. Такі не пропадають. І щось впевняє мене, що ми з ним нераз ще зустрінемося.

XVII.

До заходу сонця приблукав Безхатний до вказаного суддею містечка. Пішов на адресу Дорінсайдового приятеля. Побачив двохповерховий мурований дім, цвітник на подвірї, пару авт — і пристанув нерішучо. Суддя — щиро людина, але це ще не знак, що щиро віднесеться до нього його приятель. Знов же, заходить сонце, він припізниться. Приятель у кращому разі скаже прийти завтра рано. Одже десь треба буде переночувати, помитися й поголитися. Грошей на нічліг не мав, а суддіному приятелеві не признавсяб, хочаб той його й питав. Зайти знов нарано такому забрудженому — соромився. Сумно подивився на незапечатаний лист судді, не знав, що про нього він написав там. Ще раз поглянув на дім, розірвав лист на дрібні кусники й пустив по вітру. Самий спрямувався на залізницю.

Йшов цілу ніч. Сходяче сонце застало його під Канорою. У річці, коло залізничого мосту вмився, до води сяк так поголився, витріпав дорожні порохи. Трохи цивілізованою людиною подався до недалекого містечка.

Канора — містечко майже українське. Безробітних у ньому набилося не менше постійних жителів, яких добра третина жила вже роки на державній допомозі. Заніс до китайця шмаття і зразуж заплатив за прання, — боявся, що не матиме за що викупити. Переночував у вагоні. Переснідавши нарано зістався з пятнацятьома центами.

(Дальше буде).

Переживання українців поза межами рідного краю

(Лист надісланий до знаного нам громадянина від свояка під американською окупацією в Европі).

Дорогі! Ваш лист справив нам велику несподіванку і довів нас до сліз на чужині. Жорстока доля, яка переслідує український нарід упродовж цілого століття, кинула знову освічених українців поневірятися на чужині попід плоти. Наших людей з освітою знищили большевики майже зовсім, а німці доправили. Колиб я хотів описати всі звірства большевиків над нашим народом, то Ви дісталиб нервовий розстрій. Але про це вже іншим разом.

Що ми пережили вчасі першої большевицької окупації в рр. 1939—1940, це не дасться описати. Вони наш нарід висилали на далеку Сибір до тяжких робіт, але я завдяки своїй лагідности і вмінню як з людьми жити, викрутився. Хоч я був професором университету в тому часі, це мене коштувало багато нервів. Тепер, коли большевики прийшли знов, сотки тисяч українських селян і ті з освічених людей, які ще осталися при життю, блукають по Німеччині в голоді й холоді. Не знаю, чи Ви мене пізналиб. Я посивів і постарівся. У Німеччині працюю як паляч в центральних огріваннях уже цілий рік. Робота тяжка, як самі догадуєтеся. Я вже 5 літ жонатий, маю донечку, що покинчила 22 місяці, але вона вже спала на поїзді і під поїздом. Зо мною є Маруся з чоловіком. Він священик. Та 20 кільометрів від нас є Рузин Ромко, теж священик, і його наймолодший брат Степан. Ти про нього мабуть і не знаєш, а він уже рік вояком. Рузин Іван здав дві матури, одну гимназійну, другу семинаріяльну, пішов до війська і мабуть згинув на большевицькім фронті. Родичів лишив в здорових, але дуже старенькі. Дуже плакали, як ми втікали. Федько мав дуже гарні й розумні діти. Був цілий час вітом і мав повагу й пошанівок. Тепер напевно большевики його вивезли. Микола здав матуру і пішов у партизани боротися з німцями і правдоподібно згинув коло Рави Руської. Стефко пішов до армії Галичина і воював з большевиками, але до нині нема про нього відомостей.

Одним словом трагедія українського народу. Немає родини, щоб усі були дома. Большевики в страшний спосіб руйнують український нарід. Вивозять ніччю в далеку Сибір на тяжкі роботи. Ми тут живемо як на шпильках. Большевики кожної хвилини можуть зажадати, щоб нас видали звідси, а тоді нова трагедія. Колиб дійшло до цього, тоді сотки тисяч наложилиб руки на себе. Ми всі ждемо на вислід конференції Трьох Потуг. Тут рішиться, чи ми останемося, а потім поїдемо і на найтрудніші роботи хоч би і до Австралії, щоб лише раз чоловік мав троха спокою. Ви того не можете зрозуміти, що це страх перед большевиками! Старайтеся якнайскорше хоч якесь письмо вислати, що Ви робите старання нас стягнути, а може нас лишать в спокою. Бо то кожного дня можуть нас видати в пащу Сталіна, а так хочеться жити! Я ще й не жив, а тільки збирався жити, бо до війни бідував. Робіть старання, щоб нас рятувати.

Зле з поштою. Щастя, що я найшов американського вояка і на його адресу дістав листа. Та це хитка справа, бо сьогодня він тут, завтра там. Зверніться до Американського Червоного Хреста або до Міжнародного Червоного Хреста, який має напевно свою філію в Ню Йорку. За всяку ціну старайтеся хоч за якесь урядове письмо, щоб ми осталися на місци.

Про перебіг мого життя упродовж 5 літ можу хіба усно переказати, бо написати не дасться. Вистарчить сказати, що тисячами американські літаючі фортеці кидали бомби і ми були в тім. Як ми лишилися при життю там, де земля горіла, це тільки один Бог знає. А таких випадків я мав багато. Ми тут відчуваємо цілковитий брак цукру, а для дітей потрібно молока, муки і що лише можна. Вояк, який має забрати лист до Вас, вигладає серіозний. Про наших свояків, яких адреси не знаємо, подайте в газети, а може хто віідзветься. Здоровлю і цілую Вас усіх...

• • •

(Лист не потребує пояснення. Хто має очи, хай читає й розбирає).

ЖАРТИ

Признаки приязни.

Добродушна англичанка сиділа побіч американського офіцира вчасі обіду в Лондоні. Вона хотіла завести розмову з офіциром і при тій нагоді показати добрі сторони англійців. Отже вона почала розмову про приязнь і каже:

— Ми справді розуміємо приязнь у нашому краю. Я думаю, що ми маємо талант до цього. Але скажіть мені, пане офіцир, чи у вас, в Америці існує теж приязнь.

— Алеж певно — каже офіцир — у нас теж родяться діти, заключуються подружжа та відбуваються похорони.

Вищі Освітні Курси у Винипегу — успіхом

Шесті Вищі Освітні Курси у Винипегу розпочалися 3. липня. Число студентів на цих курсах досягло до 78. Те число правдоподібно ще побільшиться. Вік студентів цьогорічного курсу є подібний до віку студентів минулорічного курсу. Пересічний вік для всіх курсантів виказує майже повних 17 років життя. Є однак кількох студентів в віці 12 років (це наймолодші), а також маємо студента в віці 43 років.

Відносно приналежности студентів по провінціях показується, що українці з Манітоби вислали найбільше студентів, бо майже половину. З Онтаріо є той самий процент, що був в минулому році, а саме 26%. Зі Саскачевану прибуло на 1.5 відсотків більше студентів, як в минулому році. Алберта обнизила дещо свій процент. З Брит. Колюмбії немає нікого. Зато з Америки прибуло більше студентів, чим їх було в минулому році, і їх процент зріс з 2.4 проц. на 5.5 проц. Звідтам є дві Сестри Служебниці та одна студентка.

Освіта студентів в порівнанні з освітою учасників минулорічних курсів, є майже та сама. Пересічна освіта для всіх учасників — це 9 грейд. Хлопців-мужчин є 40 проц., а дівчат-женщин 60 процент.

Релігійна приналежність є нарівні з пропорцією релігійної приналежности всіх українців в Канаді.

Збоку научного курси поділено на дві групи-кляси: старшу і молодшу. Старша група обсягає всі научні предмети, а в молодшій групі найбільше уваги присвячується українознавству.

Учителів цього року є 12.

Навчання відбувається в клясах міської школи Абердін. Там же відбуваються і проби курсового хору.

Курсовий хор зложений в першу чергу із самих курсантів, із бувших курсантів, які живуть у Винипегу та любителів хорового співу. Число хору понад 100 співачок і співаків. Приготовляють хор диригенти: пані Т. Кошиць і д-р П. Маценко.

Курсовий концерт відбудеться 25. серпня. Він в першій своїй частині буде присвячений памяті бувшого професора курсів та мистецького провідника бл. п. д-ра Олександра Кошиця. Через те і програма концерту в більшості буде складатись з творів Покійного, або присвят Його імені. В цій частині концерту публика буде мати нагоду почути новий твір учителя курсів, піяніста й композитора, п. Івана Мельника, присвячений О. Кошицю. Хор перший раз у Винипегу виконає неспівані ще тут твори О. Кошиця, духовні й світські. Інструктори танків готують до виведення також нових українських танків. Смичкова оркестра (учитель їх п. Н. Гарах) готує клясичні твори. Буде виведено також певне число із співом і грою гагілок, над якими працює пані Т. Кошиць.

Громадянство м. Винипегу кожного року, коли Вищі Освітні Курси влаштовували свої підприємства, з приємністю їх відвідували й тим заохочували свою молодь до більшої активности на українському культурному полі. Вищі Освітні Курси служать великій ідеї, обєднання українців на культурному полі та піднесення самосвідомости в молоді через науку на курсах національної свідомости. Через те й гасло курсів, предложене д-ром О. Кошицем, так звучить: „Рідна мова, пісня й наука — хай українців єднають". — („Новий Шлях").

Вояки починають вертати домів

Лондон, Англія.

Мої перші відвідини в клюбі СУКВ після закінчення війни в Европі були 2. і 3. червня. Наш зїзд на український Великдень і проголошення побіди були незвичайно радісно приняті тим більше, що цих дві події мали місце майже в той сам час. Ці дні мали для нас більше значіння, як звичайна стріча для вояків, які через пару років не мали нагоди здибатися. Настрій в домівці був незвичайно піднесений. Це був дійсно великий день для нас, які у повороті до дому, повернули в останнє до своєї домівки. Між нами були вояки, які бились в Дієп, в Італії, в Африці та в Европі від початку наїзду. Були також хлопці, які стало бомбували ворожі території.

Тут ми мали нагоду чути багато цікавих оповідань наших вояків, які своєю відвагою й жертвами записалися в історії летництва. Ці вояки в короткому часі будуть вже дома, між своїми рідними, які повинні бути горді з них.

В суботу прибуло багато свіжих вояків так, що забрали все місце до спання. Здавалося, що не стане місця, а тимчасом помістилися всі. Вечір пройшов на розмові та співі. Після того чай, який приготовили наші гостинні та працьовиті дівчата. Кава й інші ласощі з Канади були смачні як ніколи.

В неділю рано всі були на Сл. Божій і дуже гарно співали. По обіді відбулися спільні наради, на яких обговорено повоєнні завдання СУКВ, канадійські федеральні вибори та інше. Після цего о. Симчич і около 30 вояків відвідали канадійський військовий цвинтар в Бруквуд, де відправлено Панахиду за померших вояків.

На багато гробах зложено вінки. Погода була дуже гарна й ми довгий час будемо памятати той день.

Під вечір вояки почали розїзджатись по своїх відділах, ті що були на відпустці, остали наніч, інші прибували так, що домівка була завше повна. Для нас в домівці це вже щасливі дні. Нам багато приємніше відпроваджувати хлопців до дому, ніж як колись ми випроваджали й прощали їх на фронт.

Понижче подаю спис вояків, яких я, на протязі двох днів, тут здибав:

Капт. В. Греньков, Л. Стецький, А. Павлович — Тідор, Саск.; П. Германюк — Едмонтон, Альта.; П. Карпець, Лейдівуд, Мас.; А. Галіняк — Сенді Лейк, Ман.; Д. Сулимка — Нодейл, Ман.; Лас. І. Юзик — Кемсак, Саск.; Лас. А. Маковійчук — Смокі Лейк, Альта.; А. Шаб — Елмвуд, Ман.; Пт. В. С. Стечишин — Йорктон, Саск.; М. Марко — Вено, Ман.; Н. Горечко — Торонто, Онт.; П. Вах — Іст Кілдоман, Ман.; П. Семеранський — Виніпег, Ман.; С. Ковальчук — Виніпег, Ман.; В. Благий — Вілов Брук, Саск.; Т. Сеник — Рейні Ривер, Онт.; П. І. Дорош — Торонто, Онт.; В. Векарчук — Монтреал, Кве.; Ю. Мандрик, Гейрі Гілл, Альта.; Н. Ткачук — Вілінгдон, Альта.; Г. О. Колінський — Текумсе, Онт.; А. Стефаняк — Альвена, Саск.; Т. Гуцуляк — Леніган, Саск.; М. П. Танчак — Гімлі, Ман.; С. Танчак — Виніпег; Н. Нога — Елма, Ман.; П. І. Смільський — Гамільтон, Онт.; М. Є. Луцик — Торонто, Онт.; Й. Кулик — Торонто, Онт.; В. Туранський — Саскатун, Саск.; Ф. Острик і В. Острик — Плеймор, Саск.; Г. Цітульський — Гейнсфорд, Альта.; Лас. Ю. Филипчук — Едмонтон, Альта.; Б. Л. Библов — Спрінгсайд, Саск.; П. Сенчук — Давфін, Ман.; С. Шипляк — Кандіяк, Саск.; С. Піклик — Канора, Саск.; Т. І. Шпіколюк — Виніпег; І. Давибіда — Ашвіл, Ман.; Капт. С. П. Симчич — Венкувер, Б. К.; Ф/Л. І. Буряник — Джесмін, Саск.; Д. Р. Теський — Виніпег; Б. Кица (СВАС) — Вилінгтон, Альта.

Іван Юзик, редактор СУКВ.
Через канцелярію КУК.

ВИБУХ В ДІТРОЙТІ ВБИВ 13 ЛЮДЕЙ.

У фабриці скрипок Експорт Бакс Ко. в Дітройті вибух огонь в понеділок 13. серпня, внаслідок чого втратило життя 11 жінок і 2 мужчини а 52 попеклося. Думають, що багато з покалічених пімре. Огонь повстав внаслідок вибуху вчасі, коли там було занятих 180 наємців, в більшій частині жінок. Досі не стверджено причини пожежі. Більшість небіжчиків так посмалені, що не можна їх розпізнати.

ПОШУКУЄМО 372 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

127) Українська православна парохія Вознесення, Пасейк, Н. Дж. $100.00
128) Д-р Н. Пелехович-Гайворонська, Форест Гилс, Н. Й. 100.00

Разом $ 200.00
Попередно проголошено 12,650.00
Разом $12,850.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕМА ЧОГО РАДУВАТИСЯ.

Пощастило мені прожити молоді літа на Україні. Старався я помагати братови просвітою волю добувати — але про це говорити не пора. Не було в нас грошей на освітні книжки, хоч були релігійні, казьонні, даром.

Це були важкі часи. А тепер ніби нема царя, але є „сонічко ясне", яке перед світом кричить, що про дітей своїх дбає і ще само їх перед світом представляє і каже, що в одним моменті все перемінило.

Цьому вірити не хочеться, бо кожен добре знає, що тільки з біди український нарід позбувся святинь. А що з тими святинями сталося, чи в театри їх поперемінювали, чи може в шандарські станиці — ніхто не знає. А як хто туди поїде, то звідти вже не верне. Чиж диво, що то хто може, то заграницею держиться і безрадний руку за поміч простягає до нас? А як ми таким людям відповідаємо?

М. М., Ірвінгтон, Н. Дж.

I. Троняк.

В країні альпейських озер

(Спомин з подорожі до Баварії перед II-гою світовою війною).

2)

По більше, як годинній їзді в напрямі до Інсбруку, доїжджаєте до малої оселі Уффінґ, а дальше до містечка Мурнав, що лежить вже понад 600 метрів над поземом моря. (Для чужинця замітним є, що на цій залізничій лінії майже що друга назва стації кінчається на „інг''). Це типово баварське закінчення-. Звідси вперше бачите верхи Альп. На право від вас простягається озеро Штаффель (Штаффельзее). Воно невеличке собі, але його таки не годиться оминати. Його зеленкуваті води належать до найтепліших з усіх альпейських озер. На одному з островів (їх усіх три) ще й сьогодні стоїть маленька капличка, де в давню давнину, в самих початках християнського руху, проповідував св. Боніфатій слово Боже. Гарно було тут певно вже здавна і справжньо гарна панорама залишилась і до сьогодні. Здалека здоротлять нас сині скелі з білими сніговими верхами масиву Цуґшпіце, коверзливо стремить на поважних горах Етталер Мандель і, на ліво від вас, скромно, але однак з грацією, глядить на вас у підніжку побратимів-великанів — Гаймгартен. Глядите кругом і щойно тут вам очі відчиняються на багато новостей, що ціхують цю славну в світі країну спокою, зелені, радощів, сонця і озер — соняшну Баварію. Добробут наскрізь рільничої країни помічаєте зразу. (У Горішній Баварії — головно годівля худоби і молочарська господарка). На стан погоди мають великий вплив Альпи, що їхні теплі фени і зимні-морозні вітри заганяються аж по Мінхен. Весна над озером Штаффель дуже химерна. Часом вже в березні, коли сонце пригріє, здається вам, що вже можнаб було добре викупатися в озері. Через кілька днів мерзнете знову в зимовій одежі й обуві й бродите по кістки в пухкому снігу. Аж до половини травня можна завжди сподіватися грізної зими, що з верхів Альп злітає частенько в спокійні доли й непокоїть людей. Точно, як у наших Карпатах. Рістня однак не дуже то перенимається морозняними погрозами, вже від березня все тихцем розвивається, кріпшає, мов набирає розгону, щоб при першому успіху сонця, майже на ваших очах, розвинутися і рішально розгромити морозові надії на зиму. І справді! Вже в початках травня все кишить зеленню. Весна остаточно запановує в усій країні, замає листям і квітами усі луки, поля, діброви й ліси й тисячою ароматів вливається в вашу груд.

Як природа сама зі собою, так мусить часто змагатися з нею й баварський селянин. Боротьба ця постійна й невмолима. Ходить про хліб, про життя. Урожайних, як в Україні, чорноземних піль — тут немає. Камяниста земля лиш за великим накладом праці і всяких помічних середників, видає зі себе хліб. Як усюди в підгірських і гірських околицях створився і тут тип сердечних але твердих резолютних людей, що їх так чудово змалював у своїх нарисах український Стефаник. Цей тип твердого баварського селянина, що так, як український, дуже залюбився в землі, перейшов і в німецьку літературу. Його першорядним заступником був звісний Льодовик Тома.

Літо проведене над водами озера Штаффель дуже мило. Цілими тижнями купається в гарячому сонці, що тут таки порядно вас пригріває і в теплих хвилях озера. Пароплавів тут немає. На винайнятому човні обїздете через дві години ціле озеро кругом. До пізного вечора можете вслухуватися в тишу відпочивати на лоні природи по денних трудах. А коли вже при першій зорі, в місячному сяйві побачите здалека самітній човен, що на ньому незнаний вам чужинець захлипується в пісні „Місяцю ясний, зіроньки прекрасні"... — зразу пізнаєте, що це ваш брат.

У листопаді паде пожовкле листя на дороги і стежки, прикриває всю зелень кругом і золотом обсипує всі ваші літні спомини звязані з усією околицею. Осінь тріває недовго. З Альп знову зачинає віяти морозняний вітер. Він приносить обильні опади снігу і частенько метелицею гуляє поміж малими, чепурними хатками. З надвору ховається все життя до теплих хат. Лиш молодь герцює на дооколичних узгірях на лещетах, задержуючи славну традицію недалекого Ґарміш-Партенкірхен, де відбуваються Міжнародні Лещетарські Змагання в усіх конкуренціях. До цікавих звичаїв населення належать недільні гри в круглі на леді озера. Селяни виходять гуртом, ставляють на леду круглі і збивають їх по черзі, не кулею, що котилабся по леду, лише округлим, досить тяжким, деревяним кружком, що зверху кінчається держаком. Треба порядно розмахнутися, щоб з віддалі 25, а то й 50 метрів кружок досовгнувся до поставлених круглів і їх чітко повалив. При грах цих почуете багато типово баварських жартів і висловів. Кожня гра кінчається в гостинниці, при веселих акордах цитри і при повних великих (1 літра) шклянках (гальбах) пива. Конечно в цьому випадку з мідяною накривкою, щоб, по їхньому звичаю, хто забуде закрити шклянку, ціле товариство одержало від нього ще по одній літрі національного напитку. Зима над озером Штаффель — має своєрідний чар.

Страстний театр в Обераммерґав.

Славна на ввесь світ оселя, де відбувається кожнього десятого року велика драма Христових Страстей, — запрошує вас оглянути її. З Мурхав, недалеко сюдою. Бічною залізничкою доїжджаєте до Обераммерґав через нецілу годину. За селом Унтераммерґав переїжджаєте через річку Аммер і зразу додумуєтесь, що саме вона надала назву обом оселям, що з них горішня стала славною. Зараз її, мов призабули. Але традиція великих страстних драм живе серед селян, вони приготовляються до нового, природнього виведеного релігійного спектаклю. Як оповідає історія і численні легенди, ще в старину навістила була всі околиці в долині річки Аммер — страшна пошесть, чума, що від неї вимирали цілі села. (Як колись і в Україні). Релігійні мешканці села Обераммерґав рішили присягнути перед престолом Христа у своїй церковці, що, якщо Бог їх вирятує від неминучої смерті і відверне від села пошесть — вони дякуватимуть Йому не лише у Богослуженнях, але також виставлятимуть через кожних десять літ велику страстну драму для всього населення, для всього світу, на прославлення імени Його. Обераммерґав пошесть не навістила. Свою обітницю населення додержало. Страстну (пасійну — звідси назва „пассіонс - шпіль-театер'') виставлено останній раз 1936 р. „Страстний Театр" в Обераммерґав, зовнішньо дуже скромний. Його великі розміри роблять зовні вражіння простірної шопи-ґаражу. В нутрі не бачите теж жадної надзвичайної краси. Розумієте зразу, що ходило лише про дах над над голову для кількох тисяч глядачів. Зосередженням уваги всіх є сцена. Вона відділена від властисої салі. Глядачі, що сидять вище, бачать здалека камяні скелі недалеких Альп, що творять частинно природно, гармонізуючу зі змістом драми, поважну інсценізацію. Головно в сцені на Оливній горі і Голгофті. Всі артистки і артисти родом лише з Обераммерґав. Вони виступають на сцені у свойому природнобу вигляді. Лиш біблійні шати нагадують часи Понтійського Пилата. „Страстний Театр" в Обераммерґав — це одинокий театр у світі, що не послугується ані шмінками, ані перуками. Тут не уживається характеризації артистів. Через це вибирається на ролі Христа, апостолів, Марії матері Христа і Марії Магдалини — особи, що своїм зовнішним виглядом пригадують біблійні постаті. Намічені артисти мусять отже цілими літами носити бороди і плекати відповідно волосся. Сьогодні стрінете теж артистів і статистів, а то й дітей, що мають біблійні бороди і фризури. У пісні „Страстного Театру" витворився й своєрідний тип всього населення. Воно наскрізь релігійне. На фронтальних стінах багатьох домів розмальовано різні сцени з життя і смерті Христа. Славних артистів (прим. усіх з родини Лянґ!) називають до сьогодні по імені біблійних постатей, що їх ролі довелося їм було грати. І коли не зорієнтуєтесь, здивовані будете, коли вам пояснюватимуть, що „ось тут на право, це дім Пилата, а там дальше дім Христа, а біля цукорні дім Марії Магдалини". Населення живе в скромній гордині на свої страстні драми.

Багато родин посвячується, на взірець Святої Родини, біблійним заняттям й до сьогодні; батько зі синами теслюють і різьблять, мати з дочками пряде, ткає, шиє. Таким чином розвинувся в Обераммерґав своєрідний доморобний промисел. Збут усяких виробів (головно т. зв. девоціоналій) є стало забезпечений. Тут відбуваються великі відпусти і кожний прихожий купує якусь різьблену, або мальовану памятку з Обераммерґав.

(Дальше буде).

A SILVER STAR for gallantry in action has been awarded to Pfc. Julius Aschenbrenner, Pinckney, Mich. Although a member of a light machine gun section and therefore only armed with a pistol, Aschenbrenner advanced with several riflemen under heavy fire to knock out a machine gun position in New Guinea. He helped still the enemy fire. Men like that must have weapons, food and clothing. The War Bonds you buy and hold will provide them.

U. S. Treasury Department

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 11. серпня 1945. року зіслав забитий у майнах

СТЕФАН СОЛОВСЬКИЙ,

довголітний член Бр. св. Володимира, від. 98 У. Н. Союзу в Шенандоа, Па.

Покійний полишив у смутку жену Анну, одного сина і дві дочки та маму.

Похорон відбудеться 16. серпня з дому жалоби, в 9. годині, до костела св. Казимира а відтак на цвинтар. — В. Й. П.!

І. Чорний, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. серпня, в годині 7. ввечір, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори і заплатити свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

НАЙСТАВН, ПА. — Бр. св. Володимира, від. 105, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. серпня, в 8. годині ввечір, в домі Укр. Громади, 2051 Ровен ул. Проявність усіх членів на зборах є конечна, бо треба вибрати комітет на пікнік. — За уряд: Д. Слободян, предс.; О. Волк, кас.; С. Слободян, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 19. серпня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Обовязком кожного члена є прийти на ці збори і вирівнати свої вкладки. Просимо привести нових членів. — І. Грабар, секр.

БЕНТЛЕЙВІЛ, ПА. — Відділ 109 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що збори будуть відбуватися в Eagle Hall, Bentleyville, Pa., в третю неділю в місяці. Просимо членів приходити численніше на збори. При участи більше членів дасться щось зробити на користь відділу і народньої справи. — За уряд: П. Василив, предс.; Н. Мороз, кас.; П. Мачужак, секр. Адреса секретаря: Peter Maczuzak, Box 47, Elbsworth, Pa.

ПЛЕНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 18. серпня, в годині 8. ввечір, в домі 122 Ліберти вул. Просимо всіх членів прийти на час. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Тов. Згода, від. 20, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. серпня, в 8. годині ввечір, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Збори будуть дуже важні, тому кожний член повинен явитися, інакше заплатить кару згідно зо статутом. — Й. Крупка, секр.

ПОШУКУЮТЬ

Пошукується МИХАЙЛА БАРАНЕЦЬКОГО і його жени Тетяни з Кросна коло Львова, перебували десь у Ню Йорку. Хто би про них знав або вони самі, зволять зголоситися до Сурми. Пошукує їх Зиновій Пилипчук з італійського Полону. Оголошення подала пані Марія Ченсен, c/o Surma, 11 E. 7 St., New York 3, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1228. Бранець.

Камінюка, викинена вибухом, ударила Тарзана й звалила його на землю.

Пізніше банда жорстоких дикунів найшла лежачу без руху постать.

„Хтож це важився підійти до нашого страшного царства?" один з них прошептав.

„Ми занесемо його до нашого великого білого пана", сказав начальник.